

och den tredie drenghen skoro the medh wärian i armen, och migh hafua dhe hug-
git någhre styngh på kläderna som synes kan. Sedhan röfua dhe the all maathen
af bordet, och gick sin wägh, och min lijnn kläder togho the af stängerna som
nytorckat wore, lackan af sänghen, och hoofue bollstret af sänghen på golffuet,
och mitt barn som i sänghen lågh, häfdhe the på golfuet, och haffue the stungit
fem holl på förlåthedd som bewisligit är. Och på sijdhlöfthonen nödgas jagh och
min hustru rymma af gårdhen, och lefrera gårdhen i theres wäldh, her öfuer jagh
fatigh man stoorligen och högeligen klager min nödh, ödmiukeligen bediandes,
att dhenne saack må blifua skärskådadh såsom lagh förmå. Her opå begärandes
af E. N. ett mildt och gunstigt suar. Her medh E. N. will jagh alzmechtigh Gudh
till all wellmågho hafua befalet ödmiukelighen.

E N.

altijdh ödmiukelighe och

tienstwillighe

Sigfridh fiskiare på Södermalm

[Tergalpåskrift:] Sigfrid fiskiares klagemåhll 5 Jan[uarij] 1635.

Bil. 4

Edle och wälbördige, wälbetrodde wijse wällachtade gode männ, som dänne
låflige rättenn bekläda, E. W. W. kann iagh klageligenn icke oförmälldt låta,
huruleedes een Södremallms boo, Berndt Erichsonn benämnd, hafuer för
någre dagar sedann utann någon gifuin orsaak, af stortt öfuermodh och yfrig-
heet ihiälslagett minn dåtter Ellßa Erichzdåtter, som då i hanns tjänst war, och
hänne så omänniskeligenn trachterat, så att ifrå huffwudett öffuer bröstett in till
länderne intett annat syntes än blodrösor och blånader, som både balberarne och
andre trowärdige männ af rättenn förordnade till att besichtiga, nogsampt skole
wittna och betyga, hafuer sigh icke håller där medh nöjja låtett, sedann hann
hänne så omännischeligenn hafuer slagett, utan till öfuerflödh iagat hänne utur
huset medh hugg och slaagh, där hon omsijder unkom honom medh lithet lijff
uti Päder murmästares gårdh, där hoon strax effter är dödh bleefuenn. Och efter
een sådan omänniskelig gerning (:ty werr:) på dänne oskyllidige menniskiann
är begångenn, och dråparenn medh färska gerning åtagenn, så att hann inga-
lunda sigh ifrå detta dråöp unleeda kann; därföre bönfaller iagh, sampt hannes
köttzlige moodher, bröder och systrar, till dänne låflige rättenn, att een sådan
bloodhgirig menniskia, som sijn nästes blodh utann skulld utgutitt hafuer, att
hans bloodh igenn, androm öfuerdådigom till warnagell och exempel, måtte så
wäll efter Gudz som effter naturligh laagh utgutett blifua, hållst mädann hen-
nes oskyllidige bloodh hafuer in i dödenn ropat hämbd öfuer honom. Huillkett
allt iagh hemsteller uti dänn helige justitiens wäldd och dänn låflige rättens
höghwijse discretion. Och förmodar här upå een rättwijs sententz och doom,
där om iagh intett tuiflar. Befaler här medh dänn låflige rättenn uti gudomligh
protection, tjänstwilligenn

Laße Pärßon

[Tergalpåskrift:] Lars Pederßons klåckares i Grodinge¹⁵⁰ klagemåll om th[et] dråp på hans datter är skedt. 1635 den 25 Februarij inlaggt.

Bil. 5

Anno 1635 22 Februa[rij] wardtt iagh kallatt till Oluf Nilßon vpwachtare, att besökia honom medh Herrans nattwardh; för än han th[et] anammadhe, blef han tillfrågatt på sin siäls saligheet wägnar om han hade waritt medh Gulbrandh vpwachtare vthi thet taall han är vthkommen före. Så betygadhe han th[et] han och anamadhe sacramentet och wille döo påå, att han aldrigh påå then tijdhen kendhe Gulbrandh, ej håller drukkitt af kanna medh honom, mykitt mindre nogitt annat oflofligitt antingen wist medh Gulbrandh, eller medh hono[m] giortt. Thenna bekenneelse san wara bekræffter iagh medh mitt signete och nampn. Actum ut supra.

Laurentius Jonæ

Suburbij australis comminister¹⁵¹

[Tergalpåskrift:] H[err] Lars capellanens witnessbörd. 28 Febr[uar]ij 1635.

Bil. 6

Edle, wälbördige, wälbetrodde, wijse wälachtade gode herrar och män som denne loflige rätten bekläda. E. W. W:ter fögar jagh vthi all ödmiukheet swaar på min åklagares obillige (:och mehr än bewijßlige:) tillmäle j dett han i sin klageskrift införer att jagh hafwer slagitt pigan Ellba, att hon ifrån hufwudet öfwer bröstet in till länderna allt hafwer warit bloröbigh. Hwadh sanningh härom ähr, hafwer denne loflige rätten aff trowärdige förhörde witnen fast annorledes förnummit, och vthj all ödmiukheet denne saakzens omständigheet att wijdere om skiärskåda och pröfwa, hemställer och will wedh min siääl och saligheet härom sanningh berätta, huru dett sigh tilldragitt hafuer. Jagh lågh oppe i min natstugu siuuk, j medler tijdh kom till migh Oloff snickares hustru h[ustru] Brijta, och frågade jagh denne om pigan Ellba ändå war quar nedre i stugun. Hoon swarade, ja. Då sade jagh till min moder att hon skulle gå neder och bidia henne gåå sin koos, ty hoon war tillförne berychtat för tiuffwerij och elliest klagade een annan piga Margreta be:dh att ljtett tillförne war eett halster i min stugu bortkommit som war tagitt till lååns af m. Jacob brennewijnsbrennare, och ingen war inne vthan hoon medh min siuke hustru, ehuru wäll hoon swoor och förplichtade sigh intitt der af wetta. Lijkwäll fans dett omsijder innerst vnder een sänggh förstuckitt, suept vthi ett gammalltt föreklåde. Synes derföre klart att hoon dett giömt hafuer och warit till sinnes dett bortstiåla, och ehuru wäll hoon sedan åtskillige gångor war effter min begiåran aff min moder förmant att gåå sin koos, wille hoon likwäll icke rymma husett, vthan medh ond mundh sigh emoot satte. När min moder migh sådant igiån berättade, då war jagh illa tillfredz att hon migh vthi min siukdom skulle obekymrat låta. När jagh nu een

drig hafwer belägrat dem, vthan allt hwad the tillförende hafwa bekändt, är idell lögn och osanning, och hafwa dett i dän meening giordt, at de här egenom kunne slippa löse af fängellset och hängia skullen på vpwartarene. Frågades Elizabeth för hwad orsak schulld hon bekände på Guldbrand at han hafwer taget nyckelen af wäggen och läst up gatuboden. Där till hon nu nekar. Ja, sade hoon, iagh mente att hann wille hålla foort med sitt frijerij med mig, män sådan iag förnam at han frijade till Hålgger målares dätter, förtröt iagh thet att han så plöztligen skulle öfwergifwa migh. Därföre gjorde iagh honom dätta putzet igenn.

Till thet sidsta framlade Hendrich La Loij någre stycker pänneknijffwar som utur hans boodh stullne woro, huilke hann uti een soldatz Lång Olofz giömor funnet hafwer, sedan hann på Södre mallm för några dagar sedan är dödh blefwen, där om hans wärd Erich Nillbonn wetskap hafwa schall. Där till nekade hann wäll i förstone, män Olof Nillbonns fästemoö Vrsula öfwerlygade honom, att Olof och Erich woro som oftast tillhopa uti en kammar, och besågo hwad godz i Olofz kista war. Män hon måste så länge stå uthe för dören, hwad de smuslade tillhopa weet hon inthet. Dänne Vrsula bekände och att när förbem:te Anderß Månson war borttrymbd, höllt hann sikh stilla 8 dagar uti een by icke långt ifrå staden belegen, Erstad benämbd, där war både Lång Oloff och hans wärd Erich Nillbon hoos honom, där drucko de wijn och ööll i några dagar. Sedan reste Anders Månson foortt, män de andra gingo tillbaka på mallmen igenn. Blef afsagtt och dömbtt: Oansedt Hendrich La Loij först beskyller Elizabeth och Karin för sijne gatubodz tyffwar, och sedan producerer han dem såsom witenen att öfwerlyga Gulbrand Pädersonn och Matz Anderson, att the godzett utur hans gatubodh utstulit haffwa: Likwell kan sådana icke giffwas fulkomblige witzord, seerdeles efter the äre hans legehion och eij måge wittna medh maatfader sijn. Sedan finnas de twetalige, och det mera är, giöra sikh siälffwe oährlige. Ty kan mann icke sättia troo till deras bekännelse, serdeles efter Elizabet både förr än hon kom i vmgänge medh dese vpwartare, så och sådan, hafwer mykit afhändt utur samma gatubodh, och mångom meddeelat, dett hon siälff icke nekar till utan består. Huarföre dömes Elizabet och Karin effter thet 3 och 10 cap. i tyf[wa] b[alken] till döden.⁶

Sententia

Dän 28 Februarij. Närwarande vnderstathåldaren sampt borgmestere och råd.

Samma daag gjorde Erich Jönnbonn skraddare sin borgare eedh. Hans löfteßmänn woro Anthonius schreddare och Staffann mallmfougte.

Borgare
giör eedh

Sammaledes kom för rätten Larß Pädersonn kläckare uti Grodinge sochn, högeligen sikh beswärandes öffwer een S[ödre]mallms borgare ben:d Bernt Erichsonn, huilkenn af stort öffwermod och yffrighet skulle hafwa ihiällslaget hans dätter Ellsa ben:d, begärandes att rätten wille samma saak öfwerwäga och ransaka, och sedan een rättwijs sententz och doom öfwer honom gå låtha.

Dråp på
een püja

Där till swarade Bernt Erichson, at samma saak hafwer sikh således tilldraget. Att hann lågh på samma tijdh siuk uti sijn nattstugu. J medler tijdh kom till

honom Olof snidkares hustru, h anne frågade hann om pigan Elsa ändå war qwar neder i stugun. Hon swarade jaa. Då sade han till sin moder, att hon skulle gå neder och bidia h anne gå sin koos, ty hon war tillförende berychtat för tyffwerij, och elliest klagade een annan pijga Margareta ben:d att litet tillförende war ett hallster i hans stugu b artkomit som war taget till l ans af Jacob br nnewijns brännare, och ingen war inne utan pigan med hanns siuke hustru, ehuru wäll hon swor sigh inthet där af wetta. Likw all fanns det omsider innerst under een s ang f orstuckit, swept uti ett gammallt förkläde. Synes därföre klart att hon det gi omt haffwer och warit tillsinnes dett b artsti la. Och ehuru wäll hon sedan åtskillige g angor war efter hans begäran af hanns moder f ormant att gå sin koos, wille hon likwell icke ryma huset, vthan medh ondh munn sigh emot satte.

När hans moder honom sådant igenn berättade, war han där  ffwer otålig att hon honom uti hanns siukdom bekymbra skulle. När han nu een lijten stund där effter för sin tarff skulld, nödgades gå neder på gården, lätt hann up nedre stugu dören, och s agh h anne ändå sittia qwar i spijsenn, steeg så in om dören, och togh een liten käpp, och slog h anne 2 slag på armen. Sedan gick hon sin koos, och han rörde sina händer intet mer widh h anne. Hwad orsak till h annes dödh hafwer warit, weet hann intet annat, utan h annes sw ara siukdom som hon war belastatt medh. Att nu så tillgått  r, bekände han på sin si ll och salighet så sant wara.

Wittnen som tillst ades woro när dätta skedde, wore de e efterschreffne: Först berättade h[ustro] Brijta Olof snidkares på sin eed, att när hon kom till Bärnt om een m argon, war han siuklig och låg till s angs. Och efter han förnam dett pigan Ellsa war ännu qwar i hanns huus, badh han sin moder, att hon skulle wijsa henne b art, h allst efter hon war med tyffwerij beslagenn, och elliest war hon inhyses hoos honom och nu icke längre wille h arbergera h anne. Då hade hon swarat: När Bärnt betalar migh een daler penningar, som hann haffwer af mig till läns, och pigan Anika 14  re, som iag h anne f orstr eckt hafwer, så will iagh gå hädan. Då steeg Bärnt up så s uk som hann war, och togh een quastk app och gick neder till henne och slogh h anne 2 slag  ffwer ryggen, där med dignade Bernt kull emot b ancken. J medler tijdh gick pigan uth på gården och satte sigh på st ackarne, som där l ago, och wille ändå inthet gå bortt, utan brukade munnen. Sedan togh B arntz moder och h[ustro] Brijta honom vnder armen och foolade honom up för trappan till nattstugun i sin s ang igenn. Mere såg hon inth[et]. Frågades h anne af rätten, om Bärnt l app efter pigan och iagade henne uth genom porten? Neij, sade hon, det giorde hann inthet, ty han war siuklig och kunno nappast g a . D anna h[ustro] Brijta bekände och att pigann Ellsa war alltijd siuklig, de  emellan satt hon och m anglade på gatan när hon kände sigh hafwa någon lijsa.

Een soldat Nills Nilson ben:d, som g aste i samma gård, berättade på sin eedh, att när han kom in g angandes, satt pigan på st ackarne som l ago i gården, m an inthet wiste han det Bernt hade slaget henne, icke heller iagade han henne uth genom porten, icke heller s agh han Bernt wara på gården eller genom f orstugu dören utgången, efter han war siuklig och l agh till s angs. Elliest bekände samma soldat att pigan war esomoftast siuklig, gick och hängde som een halfd odh menniskia.

Margareta Erichsd atter Sigfrid Fr agares piga, berättade i lijka måtto på sin eedh, att Bernt sände sin moder med pigan Annika nedh till Elsa, och lätt seija

henne, at hon skulle gå sin koos. Männ hon wille inthet för än hon finge sina utlänthe penningar igen. Då gick han nedh i bara skiortan och hade een käpp i handen, där medh slog hann hænne öfwer ryggen, män intet låpp hann efter hænne.

H[ustro] Malin Olof Hansons berättade att Elsa kom till henne och begärade liggia i förstugun, klagade sigh hafwa ondt, seijandes: See huru dän skälmen eder granne hafwer pyntat mig till, och hade blånad på armen.

H[err] Larß som besöchte henne i sin siukdom berättade, att när pigan begick Herrens nattward, war hon så swag at 2 måtte reesa hænne up. Beklagade sig och att Bärnt Erichson war hænnes dödz wållande.

Entlig bleef pigones moder tillfrågat, om hennes dätter war tillförende siukligh? Jaa, sade hon, thet är sant hon war siuklig, och legat een tijd i Bärntz gårdh. Bernt sade at hon war een stor tyff, jtem at hennes hårläckar woro afskurne. Modren suarade sigh aldrig hafwa förnumit någon otrohet m[edh] henne. Männ at hennes läckar äre korta, är orsaken at hon hafwer legat i een starck bränsiuka.⁷ Bleef beslutet: Efter th[et] Bärnt är ännu mykit siuklig, så skall han ställa starck borge för sig till saksens wijdare uthförande.⁸

Dän 2 Martij. Närwarande vnderstathåldaren sampt borgmestere och råd.

Vpbiudes

Hans Mårtenßons huus i Gråmunkegränd	1 g:n
Vnge Blasij Dundis faste ägendom upbiuder Simon	
Simonson såsom sin pantt	1 g:n
Hanns Rehmers afbrände huus widh Westerlånggatan	2 g:n
Thomas Glenns sätehus på Köpmannegatan	2 g:n
H. Dordie Olof Grelsonns bod i S. Johannis gränd	1 g:n
Larß bagares gård på S.malm af Swän Christoferß[on]	1 g:n

Samma daagh kom för sittande rätten Petter Ratkenn borgare och jnnewohnere här i stadenn, fullmächtig giord af h[ustro] Elin sal. Tärkell Böriesonns efterlåtne enckia, och efter sin fullmachtz lydellse som i rätten upläsenn bleef, heemlade och uplät Casper Nortenn borgare här sammestädes, ett afbrändt kårswärkz huus medh 2 tåmpter där brede widh, hållandes i längdenn 47 ½ all[na]r och i bredden 15 all[na]r belägne wästan till, nedan före s. Mattz Anderßonns huus, för rede penningar etthundrade richzdaler in specie, och till förähring een rosenobell, huilke 100 r. daler sampt förähring, bem:te fullmächtig bekände och tillstog sin principal h[ustro] Elin, dän sidste penning medh dän första, till ett gått åthnöije och fulla betalning redeligen ahnammatt, vpburit och bekommit haffwa. Huarföre afhände bem:te fullmächtig sin principal h[ustro] Elin, hennes barn och efterkommande arffwingar, bem:te afbrände huus med deß widliggiande twänne tompter, och tillägnade dett uti längd och bredd, som thet nu för ögonen står, merbem:te Caspar Nortenn, hanns kere hustru, barn och arffwingar, att niuta, bruka och behålla, qwitt, fritt, oklandrat och oqwalldt af alla så födda

Vplätellse

Sammaledes kom för rätten Hendrich Karckmann tilbiudandes sigh att wara bårigen och löffteßmann för Bernt Erichson på Södremalm, som är i skada kommen för Larß kläckares styfdåtter i Grodinge sochn, efter föräldrarne wele taga böter och förlijkas medh honom så wijda deres mållsägande rätt widkommer. Blef honom efterlåtet, doch med de förord, att konungens och stadsens rätt blifwer oförkränkt.¹²

Bernt Erichson
ställer bårigen

Dän 9 Martij. Närwarande vnderstatholdaren sampt borgmestere och råd.

Hanns Mårtenssonns huus i Gråmunkegränd	2 g:n
Vnge Blasij Dundis faste ägendom	2 g:n
Hanns Rehmers afbrände huus och tomt	3 g:n
Thomas Glenns sätehuus	3 g:n
H. Dordies Olof Grelsons steenbod	2 g:n
Larß bagares gård på Södremallm	2 g:n

Samma dagh kommo för rätten Gullbrand Päderson och Matz Andersonn vpwartare, som äre beskyllte för Hendrich La Lois gatubodz godz, präsentandes sine laaggårdsmänn: Erich Nillson timberman, Oloff Olofson vpwartare, Matz Erichson corporal, Anders Nillson vpwartare, Hanns Wollgast vpwartare, Swän Benchtson, Joen Hårdh, Ambiörn Biörnson, under gwardie. Mårten Tome-son, Matz Erichson, Månns Anderson, alla vnder gwardi.

Ecdgång
upgiffwes

Deße bleffwe af rätten tillfrågade, om de wille gå laag medh Gulbrand och Matz Anderson, att de icke hafwa borttaget godsett utur La Lois gatubod? Ja, sade de, thet kunne wij medh gått samwet giöra. Då blef dem samptiligen eeden föreläsen, som så lyder:

Jagh Gulbrand Pederson och Matz Anderson swär widh Gudh hanns h. ordh och evangelium, att iagh aldrig hafwer hafft eller taget af wäggen Hendrich La Lois gatubodnykell som iagh beskylles före, icke heller honom brukat eller någon annan nykell där effter giöra låtet, icke heller något godz utur Hendrichz bodh taget, icke heller genom någon annan uttaga låtet, förutan dett som migh af Elizabeth förährat är, som iagh tillförende för rätten bekänt haffwer. Så sant mig Gudh hiälpe till lijf och siäll.

Sedan spordes förbem:te laaggårdsmänn till, om de på sin eed kunne erhålla att dänne eed är reen och icke meen? Ja, sade the, det kunne wij tryggeligen giöra. Stego alltså fram och lade sina händer på boken. Män La Loij förwägrade dem at swäria, seijandes: Antingen de swäria eller ey, så haffwer iagh lijka myckit. Där medh trädde de alle ifrå rätten.

Sammaledes kom för rättenn Jacob Feiff borgare här i stadenn, heemlade och uplåt ehrligom manne Paridon von Horn ett afbrändtt steenhuus och liggjande grund (:huilket han tillförende af dän wällborne härre h[err] Erich Soop kiöpt haffwer:) belägit här i stadenn widh Westrelånghgatan emellan sal. Petter Grönbergs och Casper Nortenns huus för reede penningar 250 r. daler in specie, huilke

Vplåtelse

vnder dän konungslige hoffrätt. Sade Tomaß Funcke skola och wela wara sijn borgen.⁴⁹

Wijnandt
Nacken contra
Weerd[en]

Sedan framträdde Jgnatius Meurer på Wijnandt Nackens wägnar, protesterade emot Abraham von Weerden att honom ey tillåtas må för någon quota borgen ställa vthan för heela saken. Wederparten swarade, efter han ingen fulmacht eller procuration hade aff sijne medhconsorter, kunde han thett icke göra vthan meente att thet nog wore han för sijn anpart räckning göra wille. Jgnatius blef frågat om Wijnandt geenom Weerdens skrifuelse wardt arresterat i Holland. Swarade att Weerden hade 12 puncta tijt skrifuit, och therföre moste han ställa borgen, wore alt så kommen om sijn credijt. Resolutio: Pålegges Abraham Weerden att ställa borgen, efter förra resolution, för heela saken.

Förbön för
Berent Erick-
son

Altså kom och för rätten Larß Pederson klockare vthi Grodinge, inlade een förljknung som han ingåt hade medh Berent Erichßon, som beskylter bleef dett han hans dotter ihiälslagett hade. Begärade then aff rätten motte gillat warda, och Berendt ey wijdare derföre platzatt, han wille aldrigh mehr öfuer honom klaga. Denne saak togs vthi betenkiande.

Een ryß emot
h. Anna Bruun

Vthi lijka motto framträdde een ryß Påwell Simonßon wijdh namn, inlade een handskrift på 550 fl :r kopparmynt, hwilken handskrift h[ustru] Anna Brun med sijn broder vnderskrifuit hade, nu mädan brodern bortdragen wore, begärade han be:te h[ustru] Anna samma handskrift betala skulle, helst medan han hennes broder icke hade welat betro, för än hon som borgen medh vnderskreoff, och hade han mehr seedt på henne än på hennes broder. Hon sade thett hennes broder hade henne tilbracht handskriften att vnderskrifua, doch wiste hoon icke på hwadh sätt, men wille likawist tilsee att han kunde blifua betalat, efter som hon allaredo någott lefreratt hade, allenast hon kunde få dilation, så emedan ryßen som förreesa wille, högt eensträngde på betalningen, och hon sade sig icke hafua som borgen vnderstecknatt, hwarföre resolverade rätten, att hustru Anna Brun skall frija sig med sielf sins eedhe, att hon för sijn broder icke hafuer borgen warit efter dett 8 cap. i köpmåla balken.

Resolutio

Den 12 Octobris. Närwarande ståthollaren samptt borgmästare och rådh.

Vpbödz

Holger målareß huuß i Anderß Siggesons gränd	3 g:n
H. Karin Märten Trätzigis sölfuerpant	3 g:n
Tomaß Johanßons gård på Norremalm	2 g:n
Jöran krukemakareß gård widh S. Clara	2 g:n
Måns Månßon een gård på Reepslagaregatan	2 g:n
Johan Swenßons gård på Norremalm	1 g:n